

Sygn. akt II DSI 30/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Tomczyński

SSN Ryszard Witkowski

Protokolant Anna Rusak

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych r. pr. Anny Kończyk

w sprawie E.K.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 21 września 2020 r.

kasacji obwinionej od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 8 listopada 2019 roku, sygn. akt WO-[...] utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 6 maja 2019 r., sygn. akt OSD [...]

na podstawie art. 537 § 1 i 2 kpk w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych

I. uchyła zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 8 listopada 2019 roku, sygn. akt [...] oraz poprzedzające je orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 6 maja 2019 roku, sygn. akt OSD [...],

II. uniewinnia obwinioną E.K. od popełnienia zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego,

III. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego w wysokości 20 złotych obciąża Krajową Izbę Radców Prawnych.

UZASADNIENIE

Przewodniczący Wydziału III Izby Cywilnej Sądu Najwyższego pismem z dnia 27 września 2018 zawiadomił Krajową Radę Radców Prawnych w W. o wydany w dniu 30 sierpnia 2018 r. postanowieniu w sprawie o sygn. akt III CNP [...] o odrzuceniu skargi sporządzonej przez radcę prawną E.K. z powodu niespełnienia wymagań formalnych skargi określonych w art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc w związku z art. 424¹² kpc.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w [...]. w dniu 24 października 2018 r. wydał postanowienie o wszczęciu dochodzenia (sygn. akt. RD [...]) w sprawie możliwości popełnienia przewinienia dyscyplinarnego przez radcę prawną E.K. polegającego na naruszeniu postanowień art. 6 oraz art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w zw. z art. 64 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.), poprzez niedochowanie staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzeniu niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a w konsekwencji dopuszczenie do odrzucenia skargi z powodu niespełnienia wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc w związku z art. 424¹² kpc.

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2019 r. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] ogłosił radcy prawnej E.K. postanowienie o przedstawieniu zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że w dniu 19 kwietnia 2018 r. działając jako pełnomocnik klienta w osobie K.Ż-K. poprzez niedochowanie należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a w konsekwencji dopuściła do jej odrzucenia z powodu niespełnienia wymagań odnośnie jej treści, które to określone zostały w art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc w

związku z art. 424¹² kpc, czym dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 6 oraz art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w zw. z art. 64 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.).

W datowanym na dzień 14 marca 2019 roku (sygn. akt R.D [...]) wniosku o ukaranie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. zarzucił obwinionej E.K. to, że działając jako pełnomocnik klienta nie dochowała należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a w konsekwencji dopuściła do jej odrzucenia z powodu niespełnienia wymagań odnośnie jej treści, które to określone zostały w art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc w związku z art. 424¹² kpc czym dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 6 oraz art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w zw. z art. 64 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.). Zastępcą Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. wniósł o wymierzenie radcy prawnej E.K. kary dyscyplinarnej.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. orzeczeniem z dnia 6 maja 2018 roku (sygn. akt OSD [...]) uznał radcę prawnego E.K. winną popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, że działając jako pełnomocnik klienta nie dochowała należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a w konsekwencji dopuściła do jej odrzucenia z powodu niespełnienia wymagań odnośnie jej treści, które to określone zostały w art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc w zw. z art. 424¹² kpc, tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 6 oraz art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego w zw. z art. 64 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.) i na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach

prawnych wymierzył obwinionej karę upomnienia. Na podstawie art. 70⁶ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych oraz na podstawie uchwały nr 86/1 X/2015 KRRP z dnia 20.03.2015 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego, obwinioną obciążył kosztami postępowania w wysokości 1.700,00 zł.

Od powyższego orzeczenia odwołanie wniosła obwiniona. Orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. zaskarżyła w całości. Wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie od zarzucanego jej czynu, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzuciła:

1. sprzeczność treści pkt. 1 sentencji orzeczenia z treścią ustaleń faktycznych i wywodów prawnych zawartych w jego uzasadnieniu, a mianowicie skazanie mnie za niespełnienie w skardze o niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia wymagań zawartych w art. 424⁵ §1 pkt 4 kpc, tj. za nieuprawdopodobnienie wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie wyroku, którego dotyczy skarga w sytuacji, gdy z uzasadnienia tego orzeczenia wynika, że Okręgowy Sąd Dyscyplinarny stwierdził, iż nie dopełniła wymagań z art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc, tj. nie wykazała, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe.
2. naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018r. poz. 2115 ze zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc, art. 424¹ § 1 kpc oraz art. 89 § 2 ustawy z dnia 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2.01.2018 r., poz. 5) poprzez uznanie, że nie dochowała należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż nie wykazałam w tej skardze, że reprezentowanej przeze nią stronie nie przysługuje środek prawny w postaci wniesienia skargi nadzwyczajnej uregulowanej w ustawie o Sądzie

Najwyższym. Tymczasem w świetle art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym stronie nie służyło wniesienie wyżej wskazanej skargi. Zatem brak jest podstaw do uznania, że powinna wykazać, iż środek prawny w postaci tej skargi został wykorzystany.

3. naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018r., poz. 2115, z zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 398⁶ § 4 kpc, art. 398⁴ § 1 kpc i art. 424¹² kpc poprzez skazanie obwinionej za czyn polegający na nie zachowaniu należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia w sytuacji, gdy z art. 398⁶ § 4 kpc w zw. z art. 398⁴ § 1 kpc i art. 424¹² kpc wynika, że konsekwencje dyscyplinarne może rodzić tylko taka sytuacja, w której skarga nie spełnia wymagań z art. 398⁴ § 1 k.p.c. stosownego odpowiednio do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem, tj. gdy nie oznaczono orzeczenia, od którego jest wnoszona skarga, nie wskazano czy orzeczenie to jest zaskarżane w całości czy w części, nie przytoczono podstaw kasacyjnych ani ich uzasadnienia lub nie sformułowano wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia lub zmiany.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. orzeczeniem z dnia 8 listopada 2019 roku (sygn. akt WO-[...]) utrzymał w mocy punkt 1 zaskarżonego orzeczenia prostując jednocześnie oczywistą omyłkę pisarską zawartą w tym punkcie poprzez zastąpienie zapisu „art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.” zapisem „art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.” W punkcie 2 zmienił zaskarżone orzeczenie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach punkt 2 w ten sposób, że w miejsce kwoty 1.700,00 zł (słownie: jeden tysiąc siedemset 00/100) zasądził od obwinionej na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. kwotę 700,00 zł (słownie: siedemset 00/100). Ponadto, zasądzono od obwinionej koszty postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych w W. w zryczałtowanej kwocie 1.300,00 zł.

Kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnej Krajowej Izby Radców Prawnych w W. wywiodła obwiniona, zaskarżając rozstrzygnięcie WSD w całości na swoją korzyść. Orzeczeniu drugiej instancji zarzucono:

1. „naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2115 ze zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Racy Prawnego, art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., art. 424¹ § 1 k.p.c. oraz art. 89 § 2 ustawy z dnia 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2.01.2018 r., poz. 5) poprzez uznanie, że obwiniona nie dochowała należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż nie wykazała w tej skardze, że reprezentowanej przez nią stronie nie przysługuje środek prawny w postaci wniesienia skargi nadzwyczajnej uregulowanej w ustawie o Sądzie Najwyższym. Tymczasem w świetle art. 89 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym stronie nie służyło uprawnienie do wniesienia wyżej wskazanej skargi. Nadto z powyższego przepisu wynika, iż wymienione w nim organy działają z urzędu, a nie na wniosek strony, a art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. nie zawiera wymogu wykazania, że strona złożyła wniosek o wniesienie skargi w trybie art. 89 ustawy o Sądzie Najwyższym i że taki wniosek nie został uwzględniony. Zatem brak jest podstaw do uznania, że obwiniona powinna wykazać, iż środek prawny w postaci tej skargi został wykorzystany.
2. naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2115, z zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 398⁶ § 4 k.p.c., art. 398⁴ § 1 k.p.c. i art. 424¹² k.p.c. poprzez skazanie obwinionej za czyn polegający na nie zachowaniu należytej staranności przy sporządzaniu skargi o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia w sytuacji, gdy z art. 398⁶ § 4 k.p.c. w zw. z art. 398⁴ § 1 k.p.c. i art. 424¹² k.p.c. wynika, że konsekwencje dyscyplinarne może rodzić tylko taka sytuacja, w której skarga nie spełnia wymagań z art. 398⁴ § 1 k.p.c. stosowanego odpowiednio do skargi o stwierdzenie niezgodności

z prawem, tj. gdy nie oznaczono orzeczenia, od którego jest wnoszona skarga, nie wskazano czy orzeczenie to jest zaskarżane w całości czy w części, nie przytoczono podstaw kasacyjnych ani ich uzasadnienia lub nie sformułowano wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany.

3. naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2115, ze zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez stwierdzenie, że skarga o niezgodność z prawem sporządzona przez obwinioną nie spełnia wymogów art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. pomimo tego, że nie spełnienie tych wymogów mogłoby nastąpić gdyby skarga nie zawierała w ogóle elementu zawartego w tym przepisie, a nie wówczas, gdy pogląd obwinionej co do zakresu wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, nie został podzielony przez Sąd Najwyższy.
4. naruszenie art. 64 ust. 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2115, ze zm.) w zw. z art. 6 i art. 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, art. 424^{1a} k.p.c. i art. 89 § 1 ustawy z dnia 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5) poprzez uznanie, że obwiniona była zobowiązana do wykazania w skardze o orzeczenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, że złożyła wniosek o wniesienie skargi w trybie art. 89 ustawy o Sądzie Najwyższym w sytuacji, gdy to skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem ma pierwszeństwo przed skargą w trybie art. 89 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, gdyż z art. 424^{1a} k.p.c. wynika, że od orzeczeń Sądu Najwyższego nie przysługuje skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem, a z art. 89 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym wynika, że skarga przewidziana w tej ustawie może być wniesiona od każdego prawomocnego orzeczenia, w tym od orzeczenia Sądu Najwyższego.

5. naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. i art. 434 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2115, ze zm.) poprzez sformułowanie dopiero w postępowaniu w II instancji zarzutu nie spełnienia wymogu z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez nie uzasadnienie tego, że skarga kasacyjna nie była i nie jest dopuszczalna w sprawie, której dotyczyła skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.
6. naruszenie art. 399 k.p.k. w zw. z art. 105 k.p.k. i art. 313 k.p.k. oraz art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2115, ze zm.) poprzez zmianę orzeczenia Sądu I instancji w drodze poprawienia oczywistej omyłki pisarskiej i zastąpieniu oznaczenia „art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.” oznaczeniem „art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.” pomimo tego, że zmiana ta nie mogła być wprowadzona w drodze poprawienia oczywistej omyłki pisarskiej, gdyż w petitum postanowienia o przedstawieniu zarzutu oraz w innych pismach Sąd I instancji zarzucał obwinionej nie spełnienie wymagań z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.
7. naruszenie art. 70⁶ ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018r., poz. 2115) poprzez zasądzenie od obwinionej kosztów postępowania w sytuacji, gdy obwiniona nie popełniła zarzucanego jej czynu. Zatem orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego powinno być uchylone a Sąd II instancji nie miał podstaw do zasądzenia kosztów od obwinionej.
8. naruszenie art. 64 ust. 1, art. 65 ust. 1 pkt 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2115) poprzez utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu I instancji, skazującego obwinioną na karę upomnienia w sytuacji gdy obwiniona nie popełniła zarzucanego jej czynu, a więc powinna zostać uniewinniona.

Podnosząc powyższe zarzuty obwiniona wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i uniewinnienie obwinionej ewentualnie o uchylenie tego

orzeczenia w całości i przekazanie sprawy w całości do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu w W..

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Kasacja obwinionej w znacznej części okazała się zasadna i jako taka spowodowała konieczność uchylenia orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 8 listopada 2019 roku, sygn. akt WO- [...], oraz poprzedzającego go orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. z dnia 6 maja 2019 roku, sygn. akt OSD [...].

Zgodnie z art. 537 kpk, który stosowany jest w niniejszym postępowaniu w sposób odpowiedni Sąd Najwyższy po rozpoznaniu sprawy oddala kasację albo zaskarżone orzeczenie uchyla w całości lub w części. W § 2 tego artykułu wskazano z kolei, że uchylając zaskarżone orzeczenie Sąd Najwyższy przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania albo umarza postępowanie, a jeżeli skazanie jest oczywiście niesłuszne - uniewinnia oskarżonego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że: „wydanie wyroku uniewinniającego w razie stwierdzenia, że czyn zarzucony oskarżonemu nie zawiera znamion czynu zabronionego, jest powinnością sądu także i w stadium postępowania kasacyjnego, jeśli tylko ustalenie popełnienia czynu zawierającego znamiona czynu zabronionego (w formie wyroku skazującego, orzeczenia umarzającego postępowanie na podstawie przepisów ustawy o amnestii, orzeczenia warunkowo umarzającego postępowanie, itp.) nastąpiło po rozpoczęciu przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji, zaś sąd kasacyjny dokona odmiennej oceny prawnej, stwierdzającej oczywistą niesłuszność tak poczynionego ustalenia (art. 414 § 1 zd. 2 w zw. z art. 458 i art. 518 KPK oraz art. 537 § 1 i 2 KPK)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2004 roku, V KK 101/04). Wobec stwierdzenia przez Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu, na skutek rozpoznania zarzutów kasacyjnych, że zachowanie obwinionej nie wypełniło znamion przewinienia dyscyplinarnego konieczne było wydanie wyroku

uchylającego i następnie uniewinniającego obwinioną E.K. od zarzucanego jej czynu.

Na początku dalszych rozważań, zauważyć należy także, że zgodnie z normatywną treścią przepisu art. 62³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych kasacja w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec radców prawnych może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Na mocy art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, w sprawach w tej ustawie nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z art. 536 kpk Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym - tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455. Sąd Najwyższy jest zatem związany podniesionymi zarzutami, co implikuje konieczność precyzyjnego formułowania przez skarżących zarzutów kasacyjnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 roku, sygn. akt II DSI 31/18).

W niniejszej sprawie obwiniona podniosła zarzuty naruszenia w prowadzonym wobec niej postępowaniu dyscyplinarnym szeregu przepisów. Część z nich stanowiła powtórzenie uchybień, które próbowano wykazać w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. W ocenie Sądu Najwyższego istota wskazanych w punktach 1-4 kasacji sprowadza się do oceny wywiedzionej przez obwinioną skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia z punktu widzenia warunku określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc, a to wykazania niemożliwości wzruszenia zaskarżonego wyroku w drodze innych, dostępnych instrumentów prawnych.

Zgodnie z przepisem art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi.

Dokonanie oceny, czy w sprawie, która stała się podstawą zainicjowania niniejszego postępowania dyscyplinarnego nie było możliwości wzruszenia wyroku przy wykorzystaniu innych środków prawnych stanowić będzie kluczową kwestię, której wyjaśnienie pozwoli na weryfikację zachowania obwinionej z punktu widzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej i ciężącej na niej powinności odpowiedniego postępowania. Należy mieć bowiem na uwadze treść art. 6 oraz 12 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącym, że radca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami, a także, iż radca prawny zobowiązany jest wykonywać czynności zawodowe sumiennie oraz z należyłą starannością uwzględniającą profesjonalny charakter działania.

Ustalony przez sąd pierwszej i drugiej instancji stan faktyczny jest bezsporny, co uzasadnia oparcie się na tak dokonanych w toku postępowania dyscyplinarnego ustaleniach faktycznych. Nie ulega wątpliwości, że w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w N. III Wydział Cywilny Odwoławczy z dnia 13 grudnia 2017 roku (sygn. akt III Ca [...]) na stronie 7 wskazano, że nie było możliwości zaskarżenia wyroku w drodze innych środków prawnych. Obwiniona wskazała, że nie jest dopuszczalne wzruszenie orzeczenia w drodze kasacyjnej z uwagi na wartość przedmiotu sporu, nie przysługiwało zażalenie ani skarga o wznowienie postępowania. Obwiniona pominęła w całości, wprowadzoną w dniu 3 kwietnia 2018 roku, a więc przed dniem wniesienia skargi (19 kwietnia 2018 roku) instytucję skargi nadzwyczajnej.

Na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5 z późn. zm.) do polskiego systemu prawnego wprowadzony został nowy, nadzwyczajny środek kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych – skarga nadzwyczajna. Instytucja ta uregulowana została w przepisach art. 89-95 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Jak wynika z treści art. 89 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego

orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub 2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego - a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Zamknięty katalog podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi nadzwyczajnej określony został w art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Jest to Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Strona zatem nie posiada zdolności postulacyjnej w zakresie wystąpienia z tym nadzwyczajnym środkiem ochrony prawnej.

Innego rodzaju środkiem, także skierowanym wobec prawomocnego rozstrzygnięcia jest skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Ten nadzwyczajny środek zaskarżenia uregulowany został w przepisach Części Pierwszej, Tytuł VI, Dział VII ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, a to art. 424¹ kpc – 424¹² kpc. W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że „skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest procesowym uzupełnieniem wynikającej z art. 77 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 417 § 2 KC normy prawa materialnego statuującej odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę powstałą na skutek wydania niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego, tzw. deliktu sądowego, co skutkuje potrzebą interpretacji omawianego przepisu w połączeniu z wymogami norm prawa materialnego” (I. Wiszniewska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505*³⁹. Tom I, pod. Red. T. Szanciło, Warszawa 2019, Legalis). Zgodnie z art. 424¹ § 1 kpc można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku

w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Zasadniczo odnosi się to do wyroku sądu drugiej instancji, a wyjątek stanowi wywiedzenie takiej skargi od rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjnego, co wskazano w § 2 art. 424¹ kpc. W tym wypadku, uprawnienie do wystąpienia z tym instrumentem posiada także strona.

Wyrok wydany w postępowaniu wywołanym skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie eliminuje orzeczenia z obrotu prawnego, lecz jedynie stwierdza, że jest ono niezgodne z prawem. Dalej idący skutek ma w tym względzie uwzględnienie skargi nadzwyczajnej. Art. 91 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stanowi bowiem, że w przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i stosownie do wyników postępowania orzeka co do istoty sprawy albo przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi, w razie potrzeby uchylając także orzeczenie sądu pierwszej instancji, albo umarza postępowanie.

Jednym z warunków formalnych wystąpienia ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest określony w art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc obowiązek wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto – gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 – że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi. W odniesieniu do tej przesłanki, w orzecznictwie Sądu Najwyższego zauważa się, że „samo wskazanie przez skarżącego, iż od zaskarżonego orzeczenia nie przysługiwała skarga kasacyjna lub skarga o wznowienie postępowania, nie odpowiada wymogowi wykazania, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia nie było możliwe w drodze innych środków prawnych. W świetle przepisu art. 424[5] § 1 pkt 5 KPC wymagane jest przedstawienie odpowiedniego wyводу prawnego pozwalającego uznać, że skarżący wykazał brak możliwości wzruszenia zaskarżonego orzeczenia przy pomocy dostępnych środków prawnych. Niewystarczające jest samo stwierdzenie o braku możliwości wzruszenia zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych, nie poparte stosowną argumentacją i przytoczeniem właściwych przepisów prawa”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2016 r., II CNP 39/16). Konieczne jest zatem przytoczenie właściwych przepisów oraz wskazanie przez skarżącego, dlaczego w danej sprawie twierdzi, że nie przysługuje środek odwoławczy. Podkreślić także należy, że z uwagi na wyjątkowy charakter tego instrumentu procesowego, wymagana jest przy tym szczególna precyzja i dokładność. Istotne jest, aby z analizy treści wywiedzionego środka prawnego wynikało, w sposób niebudzący wątpliwości, że wzruszenie zaskarżonego rozstrzygnięcia w drodze innych instrumentów prawnych nie było i nie jest możliwe.

Przenosząc powyższe, teoretyczne rozważania na grunt niniejszej sprawy, w pierwszej kolejności podkreślić należy, że w toku całego postępowania dyscyplinarnego obwiniona radca prawny E.K. podnosiła, co uwidoczniła także w wywiedzionej kasacji, że w jej ocenie wykładania celowościowa nakazuje przyjęcie tezy, że z uwagi na to, iż uprawnionym do wniesienia skargi nadzwyczajnej jest inny od strony podmiot, to doszło do aktualizacji przesłanki w postaci braku środków zaskarżenia rozstrzygnięcia. Wskazano ponadto, że strona nie ma wpływu na decyzję organu co do wniesienia skargi nadzwyczajnej, a także nie ma wiedzy w przedmiocie tego czy wyrok sądu II instancji zostanie zaskarżony przez jakikolwiek organ. Skarżąca zaznaczyła także, że w świetle art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stronie nie służy prawo do wniesienia skargi nadzwyczajnej, a żaden przepis nie obliuguje strony do wystąpienia wobec uprawnionego organu z wnioskiem o wywiedzenie skargi nadzwyczajnej.

W ocenie Sądu Najwyższego należy podzielić tak przedstawioną argumentację. Ustawodawca w przepisie art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc wprost określa, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi. Określony ustawowo wymóg wykazana okoliczności wskazanej w art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc należy interpretować jednak przez pryzmat art. 424¹ § 1 kpc, który stanowi normę ogólną odnoszącą się do skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W związku z tym, należy przyjąć, mając na

względnie wykładnię celowościową analizowanej normy obligującej do wykazania, że wystąpienie do organu z wnioskiem o wystąpienie z instytucją skargi nadzwyczajnej nie jest konieczne, aby zainicjować postępowanie w przedmiocie stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Nie można także pominąć, tego, że przyjęcie tezy o konieczności zwrócenia się do uprawnionego organu z wnioskiem o rozważenie możliwości wystąpienia z instytucją skargi nadzwyczajnej może w istotny sposób przedłużyć postępowanie i być postrzegane jako jeden z przejawów utrudniania stronie dostępu do sądu, która nie ma zdolności postulacyjnej w zakresie wniesienia skargi nadzwyczajnej. Może to być także w konsekwencji przyczyną ograniczenia prawa strony do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Przyjęcie stanowiska o subsydiarnym charakterze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, które obecne jest w praktyce orzeczniczej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, oznaczałoby konieczność wykazania przez stronę tego, że bezskutecznie zwróciła się do uprawnionego organu o wniesienie skargi nadzwyczajnej. Należy rozważyć także inny problem praktyczny, który przemawia za przyjęciem, że strona nie jest zobowiązana do wystąpienia z wnioskiem o wywiedzenie skargi nadzwyczajnej. Zgodnie z treścią art. 89 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym skargę nadzwyczajną wnosi się w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona skarga kasacyjna - w terminie roku od dnia ich rozpoznania. Z kolei jak wynika z art. 424⁶ § 1 kpc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wnosi się w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. Ustawodawca nie wskazał przy tym ram czasowych, w których organ zobowiązany jest ustosunkować się do wniosku strony o wystąpienie ze skargą nadzwyczajną. Może to zatem doprowadzić do sytuacji, że w danej sprawie minie dwuletni, nieprzywracalny termin na złożenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

W ocenie Sądu Najwyższego, wykładnia art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc jednoznacznie wskazuje, że chodzi o sytuacje, w których to stronie nie przysługuje środek zaskarżenia, nie zaś o przypadek, kiedy takiego środka zaskarżenia nie ma w ogóle. W ocenie Sądu Najwyższego, który w niniejszym postępowaniu ocenia przypadek z punktu widzenia zasad etyki wykonywania zawodu radcy prawnego, obwiniona nie naruszyła staranności i dbania o należyte zabezpieczenie interesu klienta.

Sąd Najwyższy zauważa przy tym, że pełnomocnik profesjonalny jakim jest adwokat czy radca prawny ma prawo do wyrażania odmiennej, nawet od ugruntowanej w orzecznictwie czy doktrynie, wykładni przepisów prawa. Jest uprawniony do dokonywania interpretacji obowiązujących norm, w sposób mający zapewnić jak największą ochronę swojego mocodawcy. Działanie takie ograniczone jest jednak przyjętymi dyrektywami wykładni, a także funkcjonowaniem i znaczeniem poszczególnych instytucji czy czynności procesowych. Dowolność dokonywanej wykładni przepisów doprowadziłoby do destabilizacji obowiązującego porządku prawnego. Nie można jednak pominąć tego, że za dokonaną interpretację przepisów prawa, a szczególnie tych o spornym i skomplikowanym charakterze, nie może spotykać pełnomocnika odpowiedzialność dyscyplinarna. Takim przepisem, w ocenie Sądu Najwyższego, jest norma wywodząca się z przepisu art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc. Świadczy o tym także dotychczasowa praktyka orzecznicza Sądu Najwyższego, która nie jest jednolita. Z orzecznictwa Izby Cywilnej Sądu Najwyższego wynika bowiem, że wprowadzenie do systemu prawnego skargi nadzwyczajnej rodzi po stronie wnoszącego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, obowiązek wykazania, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia nie jest możliwe także w drodze skargi nadzwyczajnej (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu o odrzuceniu skargi sporządzonej przez obwinioną E.K. z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt III CNP 9/18, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2019 r., sygn. akt IV CNP 10/18; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 r., sygn. akt V CNP 1/19). Z kolei w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego dochodzi do merytorycznego rozpatrzenia skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, pomimo że skarżący nie wystąpili wcześniej

ze skargą nadzwyczajną (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2019 r., sygn. akt I BP 10/17, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt I BP 9/17).

Powyższe względy doprowadziły Sąd Najwyższy do przekonania, że zachowanie obwinionej, będące przedmiotem oceny dyscyplinarnej, nie stanowiło przewinienia dyscyplinarnego i jako takie nie mogło być podstawą stosowania wobec niej ujemnych konsekwencji.

Nie znajdują uzasadnienia pozostałe podniesione przez skarżącą zarzuty naruszenia art. 433 § 1 kpk i art. 434 § 1 kpk w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych oraz art. 105 kpk i art. 313 kpk oraz art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych.

Podkreślić należy, że skarżąca już w odpowiedzi na wniosek o ukaranie oparła się w całości niemal na analizie przepisu art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc (k.65-66). Podobnie wynika to z weryfikacji przebiegu postępowania dyscyplinarnego, które nakierowane było na ustalenie czy obwiniona nie wykazała przesłanki określonej w art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc, co doprowadziło do odrzucenia skargi. Trudno zatem podzielić podnoszony przez obwinioną zarzut, że dopiero w postępowaniu w II instancji określono, że jej zachowanie, oceniane z punktu widzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej dotyczy naruszenia art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc. Sąd II instancji w prawidłowy sposób usunął omyłkę pisarską, dając temu wyraz w uzasadnieniu, w którym podano motywy takiego działania. W ocenie Sądu Najwyższego, sąd drugiej instancji, wbrew twierdzeniu obwinionej, nie wyszedł poza granice zaskarżenia oraz nie naruszył zakazu *reformationis in peius*. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2019 roku, sygn. akt IV KK 42/18 wskazał, że „zakaz orzekania na niekorzyść oskarżonego, w wypadku braku środka odwoławczego wniesionego na jego niekorzyść oznacza, że ani w postępowaniu odwoławczym, ani w postępowaniu ponownym jego sytuacja nie może ulec pogorszeniu w jakimkolwiek zakresie, w tym również w sferze ustaleń faktycznych powodujących lub jedynie mogących powodować negatywne skutki w sytuacji prawnej oskarżonego”. W niniejszej sprawie nie doszło do takiej zmiany. Całe bowiem postępowanie, jak zostało to wykazane powyżej, nakierunkowane było na

ocenę zachowania obwinionej z punktu widzenia zgodności z art. 424⁵ § 1 pkt 5 kpc i to takie ustalenia faktyczne poczynił sąd zarówno pierwszej jak i drugiej instancji, mimo tego, że początkowo w sposób błędny określano to jako ocenę, czy spełniono wymagania skargi określone w art. art. 424⁵ § 1 pkt 4 kpc. Całokształt okoliczności analizowanej sprawy, w sposób niebudzący wątpliwości prowadzi do odmiennego, niż próbowała to wykazać skarżąca w podnoszonym zarzucie.

Wobec uchylecia orzeczenia pierwszej i drugiej instancji – nie było konieczności rozpoznawania zarzutu naruszenia art. 70⁶ ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018r., poz. 2115) oraz naruszenia art. 64 ust. 1, art. 65 ust. 1 pkt 1 i art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 2115).

Mając na uwadze powyższej podniesione okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.